

50. yıldönümü

► Bundan 50 yıl önce, 4 Aralık 1945'te, bilinçsiz bir kalabalık, ellerinde balta ve balyozlarla Babiâli yokuşunda Tan gazetesine hücum etmiş, “Kahrolsun Serteller, kahrolsun komünizm” diye bağırarak gazete idarehane ve matbaasını tuzla buz etmişlerdi.

► Polis olaya seyirci kalmış, göstermelik tutuklanan 5-6 kişi de kolayca serbest bırakılmışlardı. Aksine, gazete yazarları Sabiha ve Zekeriya Sertel, Cami Baykut tutuklanıp 6 ay hapiste yattıktan sonra beraat edip serbest bırakılmışlardı.

ORAL ÇALIŞLAR'ın yazısı ■ 12. Sayfada

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARINA BALTAYLA SALDIRI

Doç. Dr. YILDIZ SERTEL'in yazısı ■ 12. Sayfada

TAN VE BİTMİYEN DEVLET TERÖRÜ

HİFZİ TOPUZ'un yazısı ■ 12. Sayfada

Tan matbaası davası bitti mi?

ORAL ÇALIŞLAR

4 Aralık 1945. Bundan tam 50 yıl önce o yıllarda Türkiye'nin en çok satan ikinci gazetesi TAN bir grup tarafından basılmış ve makineler paramparça edilecek gazete susturulmuştur. Bu grup, o sırada iktidarda bulunan CHP'nin kışkırtıp, kolladığı bir gençlik grubudur. O dönem tek parti dönemidir ve İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasidir.

Türkiye'de çok partili geçişin tartışması yapılmaktadır. CHP'çiden bir grup muhalif bir parti kurma hazırlığı içinde-dir. Faşizmin dünya çapında uğradığı yenilgi birçok ülkede demokratikleşme eği-

limine güç vermiştir. Türkiye'de de çok partililiğe geçiş zorlamaları içlerinden ve dışarıdan artmakta, CHP iktidarı zorlanmaktadır.

CHP yönetimini içinde yeni partilere izin vermek ve çok partili sisteme uygun yeni bir yapı kurmak eğilimiyle, tek parti rejimi sürdürmek eğilimi çatışmaktadır. CHP, yeni bir dönemin eşiğindedir. Bu iki eğilim arasındaki çatışmada kullanılan tezler bugünlere çok benzemektedir. Parti içindeki faşist kanat "devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü"nin tehdit altında olduğu inancındadır. Komünistlerin ve batı yanlısı demokratların Türkiye'yi bölmek istediklerinden söz

etmektedir.

O günlerde Türkiye'nin en çok satan iki gazetesinden birisi 45 bin tirajıyla TAN gazetesidir. **Zekeriya Sertel ve Sabiha Sertel**'in yönetiminde çıkan TAN gazetesi demokrasiye geçiş fikirlerinin öncülüğünü yapmakta ve CHP yönetimine radikal eleştiriler yönelmektedir. Zekeriya ve Sabiha Sertel çifti, kararlı demokratik tutumlarıyla başında her zaman dikkat çeken yazılar yazıyorlardı. Ancak bu kez durum da da kritik bir noktaya gelmişti. Çünkü CHP'çiden önde gelen bazı isimler bir demokrasi cephesi kurmak amacıyla Sertel'lerle işbirliği yapacaklarını ilan etmişlerdi.

Sertel'lerin bu çıkışı ve CHP'den kopuşlar iktidarı telaşlandırdı. Hükümet yanlısı TANIN gazetesinin başyazarı **Hüseyin Cahit Yalçın**, TAN gazetesi aleyhinde bir kampanya başlatır. Amlaç, hükümeti zorlayan TAN'ı ve Sertelleri susturmak ve onlarla işbirliği yapan eski CHP'lileri ürkütmeçektir. Çünkü CHP'çiden eski Başbakanlardan **Celal Bayar**, İçişleri Bakanı **Cami Baykut** Sertellerle birlikte hareket etmek niyetindedirler ve bu CHP yönetimini korkutmaktadır.

TAN'da Serteller, bütün tehdit ve baskılara aldırış etmeksizin CHP yönetiminin demokrasiye geçecek bir niyet çininde olmadığını yazmakta, bu parlamento-

nun ve bu Anayasa'nın demokratik bir yönetime uygun olmadığını dile getirmektedir. TANIN, başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın'ın önderliğinde, birçok demokrat ve solcu yazarın da TAN gazetesinde toplandığını ve eleştirici dozunun giderek arttığını görünce, kışkırtıcı yayınlara hız verir. Akıl almaz yazılar yazar. Devlet yanlısı bir grup genç sonunda bu çağrıya uyar ve TAN gazetesini yakıp yıkmaya karar verir.

Aslında bu kararı gençler değil, zamanın iktidarı veya bu iktidar içindeki sertlik yanlıları vermişlerdi. Gençler belgeler tarafından yönlendirilerek ve komünizme karşı cihata çağrılarla TAN'ı saldırdı. Bu vahşi saldırıda gazete bir daha yayın yapamayacak ölçüde tahrip edilir.

Polis saatlerce süren saldırıyı yalnızca seyredir. Belli ki önceden tembihliyidiler. TAN'a yapılan saldırı hakkında da hiçbir soruşturma açılmaz. Ama TAN'ı çıkaran Sabiha ve Zekeriya Sertel bu saldırıyla yakalarını kurtaramazlar, haklarında soruşturma açılır ve tutuklanırlar. 6 ay hapiste kalırlar. Daha sonra da yurdu terk ederler. Türkiye tarihinde bir basın olayı da böylece sona erer. Türkiye'nin en çok satan ikinci gazetesi sırf çok partili sistemi ve demokrasiyi savunduğu için devlet tarafından örgütlenen vahşi bir saldırıyla ortadan kaldırı-

lır. Bütün bunlar 50 yıl önce oldu. Yani iktidar, radikal bir muhalefet sesini zorbalıkla yok etti. Kari koca Serteller bir daha Türkiye'de gazetecilik yapamadılar. Sabiha Sertel Türkiye'ye bir daha hiç gelemedi. Zekeriya Sertel ise ancak 1970'lerin sonunda Türkiye'ye giriş izni alabildi. Ondan önceki bir gelişinde havalalanından geri döndürüldü.

Şimdi, ne Zekeriya Sertel, ne Sabiha Sertel yaşamıyor. Zekeriya Sertel'i Türkiye'ye 1970'lerin sonunda geldiği sırada tanımıştım. O zaman yöneticisi olduğum günlük Aydınlik gazetesini gezdirmiş ve onun deneylerinden yararlanabilmek amacıyla uzun bir sohbet yapmıştım. O aei günlerin anılarını da dinlemiştim. Sabiha Sertel'i ise "Roman Gibi" kitabıyla tanımıştım.

Geriçi saldırı

TAN olayı, Türkiye tarihinin ve Türkiye'deki devlet tarafından düzenlenen geriçi saldırıların tipik örneklerinden birisidir.

TAN olayı, basın tarihindeki utançlardan birisidir aynı zamanda. Yok ediciliğin ve vahşiliğin utancı. Bu utançların üzerinden 50 yıl geçti, acaba ne kadar şey değişti diye sorsak, çok şey değişti diyebilir miyiz? Hâla düzene ve devlete köklü eleştiriler yönelten yayın organlarının ve basının başına gelenlere bakınca çok da mesafe almadığımız görülüyor. **İsmail Beşikçi**'nin, **Haluk Gerger**'in ve **Özgür Gündem** gazetesinin karşılaştığı uygulamalar, bir çok aydının ve yayın organının başına gelenler TAN vahşetinin hâlâ sürdüğünün kanıtı sayılabilir.

Bundan bir yıl önce yine bir erken Aralık sabahı **Özgür Gündem** gazetesi bombalarla havaya uçurulmuştu ve o gazete de bir daha çıkmadı. Bu bombaların da kimin attığı bir türlü saptamadı. Şimdi TAN baskınına hatırlayıp üzülyoruz ve içimiz burkuluyor. Bugün başka TAN olaylarıyla içiçe yaşıyoruz. TAN saldırısını hiç unutmamalıyız. Gelecek kuşaklar dilden dile bu olayı öğrenmeli çünkü bu olayda tarihimizin büyük bir ayıbı yatıyor. Gazeteciler cemiyeti ve basın kuruluşları bu acıyı bir daha tatmamak için törenler düzenlemeli, seminerler organize etmeli ve Sertellerin anısına bir anıt dikilmeli. Utancımız hiç olmazsa böylece biraz hafifler.

Özgürlük savaşçılarına baltayla saldırı

Doç. Dr. YILDIZ SERTEL

Bundan 50 yıl önce, 4 Aralık 1945'te, bilinçsiz bir kalabalık ellerinde baltayla balyozlarla Babıali yokuşunda Tan gazetesine hücum etmiş. "Kahrolsun Serteller, kahrolsun komünizmi", diye bağırarak gazete idarehane ve matbaasını tuzla buz etmişlerdi. Polis olaya seyirci kalmış, göstermelik tutuklanan 5-6 kişi de kolayca serbest bırakılmışlardı. Aksine, gazete yazarları Sabiha ve Zekeriya Sertel, Cami Baykut tutuklanıp 6 ay hapiste yattıktan sonra, beraat edip serbest bırakılmışlardı.

Ama olan olmuş, özgürlük ve demokrasi için en güçlü savaşı yürüten, Türkiye'nin ikinci büyük gazetesi yok edilmişti. (1945'te Türkiye'nin en çok satan gazetesi Cumhuriyet'in tirajı 50.000, ikinci gazetesi Tan'ınki 40.000 idi.) İkinci Dünya Harbi'nde Türk basını iki ana gruba bölünmüştü: Nazi Almanya ve faşist İtalya'dan oluşan **Mihver** devletlerinden yana olanlar. Tanin, Tasviri Elkar gibi, müttefiklerden, Amerika, İngiltere ve Sovyetler Birliği'nden yana olanlar. Harp boyunca Tan gazetesi, Nazizme, faşizme, ırkçılığa, şeriatçılığa saldırmış, karşı cephe de önemli düşmanlar kazanmıştı. Savaş sonunda, müttefik devletler galip gelip totalitarizm yenilgiye uğrayınca San Fransisko'da "**İnsan Hakları Anlaşması**" imzalanmış. Türkiye de bu anlaşmayı imzalamıştı. Cumhurbaşkanı İnönü, verdiği demeçlerle Türkiye'nin çok partili demokrasiye geçeceğini ilan ediyor, ancak aylar geçtiği halde bu yönde hiçbir uygulama görülüyordu. Belli ki "tek parti, tek şef" rejiminden, alışılmış "polis devletin"den vazgeçmek kolay olmuyordu. İşte tam bu sırada Tan gazetesi, sert bir demokrasi saldırısına geçti. Başyazarı Zekeriya Sertel, "**Bu hükümet ve bu meclis demokrasiye geçilemeyeceğini**" yazıyor, halkın hükümetten hesap sorma hakkının gerçekleşmesini istiyordu. Bunun da tek çaresi halkoyuna başvurmak, çok partili bir yapıyla seçimlere gitmekti. Ayrıca harp içinde yapılan gayrimuşru servetlerin hesabının verilmesini istiyordu. Bütün bunlar tek başına hükmetmeye alışık CHP'nin kolay kolay kabul edeceği şeyler değildi. Gazete savaştan ilerlettikçe, Ankara'da hiddet artıyordu. Artık totaliter otoriter rejimler döneminin bittiğine inanan gazete, Aziz Nesin, Sabahaddin Ali, Mehmed Ali Aybar, Behice Boran gibi ilerici aydınları da kadrosuna katarak demokrasi saldırısını hızlandırmıştı. Demokratik bir anayasa, siyasi suçların affı, demokrasiye aykırı kanunların kalkması isteniyordu. Basının en sert kalemi, Sabiha Sertel, "**Fikre Artık Yeter Tahakkümünüz**", "**Muvafakatin Feryadı**", "**Kaybedilecek Vaktiniz Yoktur**" gibi yazılarında, basına

özgürlük tanınmasını, bir an önce demokrasiye geçilmesini istiyordu. Bardağı taşıran damla, Görüşler dergisi olmuştur. Bu dergide Tan ekibi, Ankara'da ileri görüşlü bir grup profesör ile CHP'den ayrılan Celal Bayar, Adnan Menderes, Tevfik Rüştü Aras gibi eski kodamanlar arasında bir demokrasi cephesi kuruluyordu. Türkiye'nin en büyük ikinci gazetesiyle, bu grup arasında kurulan ittifak, CHP için gerçek bir tehlikeydi. Olaydan bir gün önce, Hüseyin Cahit Yalçın, Tanin gazetesinde, "**Kalkın ey Ehli Vatan**" başlıklı yazısında, komünizm tehlikesine işaret ediyor, gençliği bu tehlikeye karşı eyleme çağırıyordu. Ona göre Tan Gazetesi, müttefik devletler çerçevesi içinde Sovyetler Birliği'ni de savunuyordu. Oysa istediği demokrasi o ülkede yoktu. "**Siyasi suçlara af**" isteğinin hedefi Nâzım Hikmet'i hapisten çıkarmaktı, böylece komünistleri savunuyorlardı. Bu gibi ithamlarla Tan gazetesi halk efkarının gözü önünde kızıl boyanmıştı. Oysa saveci Tan yazarları aleyhine karşı açtığı davalarda, komünizmi suç sayan 141. ve 142. maddelere deyil "**meclisin ve hükümetin manevi şahsiyetine hakaretle**" ilgili 159. ve 173. maddelerine dayanmıştı. Bu yargılamaya da Türk hukukunun bir ayıbydı. Savcı, ammeyi değil, CHP'yi, yani iktidarı korumuştur. Bugün 4 Aralık 1995, Tan olaylarının 50. yıldönümünü büyük bir törenle anacağız. Zekeriya Sertel'in kendi sesiyle, Nâzım Hikmet'in o gün için yazdığı şiiriyle, tablo ve sergilerle o günün canlandıracağız. Evvela, Türk basın ve demokrasi tarihinin önemli bir olayı olduğu, bu uğurda verilen savaşların, yapılan özverilerin hatırlanması gerektiği için. Ayrıca bu yıl basında demokrasi için en iyi savaşı vermiş olan gazeteciye, bir Sertel demokrasi ödülü veriyoruz. Çünkü Tan olaylarından 50 yıl sonra, o günkü savaşın hedefleri, demokratik anayasa, düşünce özgürlüğü demokrasiye aykırı kanunların kalkması vb. hâlâ gündemde. Bu da yurdumuzda demokrasiye geçiş sürecinin çok uzun ve zahmetli olduğunu gösteriyor. Basınımıza ve gazetecilerimize büyük görev ve fedakârlıklar düşüyor. Tan gazetesinin 1945'te yakmış olduğu demokrasi meşalesini hedefine ulaştırmak görevimiz. Bu yönde savaşım veren gazetecileri müdafatlandırmak, onları desteklemek de bu savaşımın bir parçası. Sertel Demokrasi Ödülü'nü İlhan Selçuk'a verilmiş olması ayrıca sevindirici. Bu kararı vermiş olan jüri üyeleri, Altan Öymen, Nail Güreli, Hasan Pulur, Sami Karaören ve Oktay Eksi'ye teşekkür eder, bu akşam saat 17.00'de Çarşıoğlu'nda Gazeteciler Cemiyeti, Burhan Felek Salonu'nda yapılacak anma ve ödül törenine katılmalarını bütün okuyucularımdan rica ederim.

Zekeriya Sertel Oktay Akbal'la birlikte

Sabiha Sertel

Hüseyin Cahit Yalçın

Tan matbaasına saldırı 5 aralık 1945'te Cumhuriyet'in manşet haberi idi.

Tan ve bitmeyen devlet terörü

HIFZI TOPUZ

Demek ki tam 50 yıl olmuş, yarım yüzyıl. 4 Aralık 1945'i çok iyi anımsıyorum. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde öğrenciydim, ama hiçbir eylem grubunun içinde değildim. O gün fakülteye gitmemiştim. Tan baskınından sonraki saldırganlık olaylarını Beyoğlu'nda **La Turcuie** gazetesi ve **Berrak** Yayıncı parçalarının tanık oldum. **Zekeriya beyi ve Yıldız Sertel'i** TAN olayından 24 yıl sonra Paris'te tanıdım ve basının tarihimizin o korkunç devlet terörü olayını birkaç kez Zekeriya beyden dinledim.

Gazeteciliğe Tan olayından tam iki yıl sonra başladığım için basında da o yıllarda hiç ilişkim yoktu. Sürekli **Akşam** okuyordum. İzlediğim ikinci gazete **Cumhuriyet**'ti. Tan'ı ve Vatan'ı olaylar olduğu zaman alıyordum. Dünya ve Türkiye o dönemde ne durumdaydı? Almanya, İtalya ve Japonya'ya karşı savaş vermiş ülkelerin temsilcileri 1945 nisanının son günlerinde San Francisco'da bir araya gelerek Birleşmiş Milletler sözleşmesinin hazırlıklarına giriştiler. Sözleşme 1945'te bir bayram havası içinde ilan edildi. Bu olaydan bir ay sonra **Potsdam** anlaşması imzalandı. 1945 ağustosunda Amerikalılar ilk atom bombasını **Hiroşima**'ya attılar ve Japonya teslim oldu. Ekim 1945'te Birleşmiş Milletler kuruldu. Dünya yakın tarihin en coşkulu günlerini yaşıyordu. Almanlar teslim olmuş, Berlin düşmüştü, **Musolini** öldürülmüş, faşizm çökmüş ve Berlin bir barış dınışmasını temelleri atmıştı.

Türkiye'de neler oluyordu? İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntıları ve tek parti rejiminin baskıları halkı canından bezdirmiş, aydınlar, yazarlar, gazeteciler ve politikaya buluşmuş insanların çoğu yeni bir düzen arayışına girişmişlerdi. Bu olay basına da yansıyor. **Celal Bayar** ve arkadaşları yeni bir partinin hazırlıkları içindeydiler.

Sol çevrelerle de dirsek temasını sürdürüyorlardı. **Zekeriya Sertel** de zaman zaman bu kişilerle bir araya gelerek parti hazırlıklarına katılıyordu. Tüm dün-

yada savaş sonrasında gelişmeye başlayan demokratik eylemlere Türkiye'nin de katılmasını istemeyen yoktu. Günün ilerici yazarlarını kadrosunda toplayan Tan'ın yanı sıra **Görüşler** dergisi de ilk sayısını, kapakta **Bayar, Menderes, Köprülü ve Koraltan**'ın resimleriyle o günlerde yayımlanmıştı. **Yeni Dünya** ve **La Turcuie** gazeteleri de aynı kampanyaya katılıyorlar ve çok partili döneme geçişin savaşını veriyorlardı.

Tan gazetesinde o günlerde neler yazılıyordu? Tan'ın 1 Aralık tarihli sayısında Zekeriya Sertel'in "**Millet önünde hesaplaşmak istiyoruz**" başlıklı bir yazısı yayımlanmıştı. Sertel o yazıda şöyle diyordu: "**1923'ten beri kazançları sınırlı ve belli birçok kim-seler bugün büyük servetlere sahip olmuşlardı. Kazanç-larıyla ölçülmeyecek han, hamam ve arazi sahibi olan-lar pek çoktur. Bu zatların bu serveti nasıl ve hangi yol-lardan sağladıklarını öğrenmek bütün vatandaşların arzusudur. Kaç nasiye (alın) vardır çıkacak pa-küdrahşan? (temiz ve parlak).**"

Kışkırtıcılıkla suçlandı

Sertel daha önce de 12 Kasım 1945'te aynı konu-da bir yazı yazarak o gün iktidarda bulunan kimsele-rin birçoğunun babalarından mirasa sahip olmadıkla-rını, ama bankalarda ve hatta yabancı ülkelerde ser-vetleri olduğunu öne sürmüştü. Bu yazı Tan olayın-dan sonra Sertel'lerin kışkırtıcılık yapmakla suçlan-masına neden oldu ve Zekeriya Bey bu yazısından do-layı bir buçuk yıl mahkûm edildi.

Görüyor musunuz iktidarda olan kişilerin bu konu-daki duyarsızlığı. "**Bu serveti nasıl elde ettin? Senin yabancı ülkelerde malın var**" yabancı bankalarda pa-ran var dedim ni iktidardakiler 50 yıl önce de kıya-meti kopartıyorlarmış, şimdi de kopartılıyor. Amla yi-ne de değişen bir şeyler var. O zaman bunları yazan-ların gazeteleri parçalanıyor, kendileri mahkemeye veriliyordu, bugün o kadar değil, bu tür gerçeklere kar-şı bir başı sıkılık yaratıldı. Aynı şeyler yine söyleniyor, yine yazılıyor, ama ertesi gün unutuluyor, dava da

açılmıyor, halk yolsuzlukları kanıksadı artık. Ölçüler de değişti. o zaman vurgunculuk han, hamam, arazi sahibi olmakla ölçülüydünüz, şimdi bunların lafı mı olur. Vurgunculuğa karşı duyarsızlığımız kalmadı. Okuyup dinleyip geçiyoruz. Bu demokratik alanda bir ilerleme (!) sayılmaz mı? Bunlara artık devlet tero-rizmiyle karşı gelinmiyor. Bu aşamayla övünecek mi-yiz? 2 Aralık tarihli Tan'da Zekeriya Sertel şunları ya-zıyordu: "**Harpten sonra dünyanın her tarafında de-mokratik unsurlar faşizme ve irticaa karşı birleşerek ortak bir cephe kurmak ihtiyacını duyuyorlar. Sosyalist-ler, demokratlar, komünistler, Hristiyan-sosyalistler, aralarından fikir ve ideoloji ayrılıklarını unutarak ele-le verdiler. Gaye harpten önce ve harp içinde kökleş-en faşizme bir daha başkaldırma imkânı vermemek... Memleketin demokratik unsurları birleşiniz.**"

Hâlâ ne kadar güncel bir konu. Sertel o dönemde tüm demokratik unsurların faşizme ve irticaa karşı bir-leşmesini istemiş. O zaman tek parti rejimi. Muhale-fet partileri yok ki aralarından birleşsinler. Ama fa-sizm ve irtica tehlikesi var. Tipki bugünkü gibi. Ser-tel tüm demokratik unsurların birleşmelerini ve ortak bir cephe kurmalarını öneriyordu. Kimler oluştura-caktı bu cepheyi? Bayar'lar, Menderes'ler, Köprülü'ler, Tevfik Rüştü Aras'lar, Cami Baykut'lar, Yalman'lar, Sertel'ler. Sabahattin Ali'ler ve Ankara Üniversitesi'nin genç ve ilerici kadroları. İşte buna karşı hükümetin büyük alerjisi vardı. Tan'ı cırlara karşı kampanya aç-tılar. Başlı **Hüseyin Cahit Yalçın** çekiyordu. "**Kalkın ey ehli vatan**" diye gençleri kışkırtıyor. "**En azgın ve in-safsız bir propaganda zehirinin dökülmesine müsaade edemeyiz. Bunları susturmak için cevap vermek hü-kümete düşmez. Söz eli kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarımızın**" diyor.

Celal Bayar ve arkadaşları da böyle bir ortak cep-heden korkmaya başladılar. Amaç demokratik solu dila-mak ve susturmak. CHP'nin il başkanı **Alaettin Ti-ridoğlu** gençleri örgütleyip kışkırttı ve 4 aralık terör eylemi böyle başlatıldı.

Sivas olaylarında nasıl suçluların üzerine gidilme-yip de **Aziz Nesin**'in üzerine gidilmişse o zaman da Tan'ı yıkanların değil. Sertel'lerin üzerine gidildi ve eski yazılarından dolayı onlar tutuklandı. Neden? Çünkü halkı kışkırtmışlar. Aynı oyun yıllar sonra Si-vas'ta oynanmadı mı? Zekeriya Sertel 3 Aralık 1945'te ki başyazısında da "**Feritlerin saltanatı değil, halkın hâ-kimiyeti, halkın, halk için, halk tarafından idareci. Bir zümrenin çıkarı değil, geniş halk kitlelerinin özgür-lüğü ve refaha kavuşması**" demişti. Suç mu bunlar? Hâ-lâ aynı şeyleri söylemiyorlar mı? Görüyor musunuz o zamanki iktidarın hoşgörüsüzlüğünü?

İlk kurbanlar

Zekeriya Sertel o günlerdeki başyazısında da "**Ye-ni Türkiye'nin daha ileri ve daha geniş bir demokra-siye geçiş hareketine hükümet ve meclis ön ayak ola-bilecek durumda değildir. Harp sonrası dünyada halk-ın serbest iradesine dayanmayan hükümetler artık ulus-lararası münafebetlerde itibardan düşmüştür**" diye yaz-mıştı. Bütün bunlar hep kışkırtıcılık sayıldı. O za-manki CHP yönetimi herhalde bugün özlemi çekile-cek devrimi ve demokratik sol bir yönetim değil, öz-gür düşüncelere tahammül edemeyen ve egemenliği-ni baskıyla sürdürmek isteyen bir yömendi. Sertel'le-rin ve Tan gazetesinin suç işlediği ve halkı kışkırttığı asla söylenemez. Gençler kışkırtan, devlet terörizmi-ni yaratan ve suç işleyenler CHP yöneticileriydi.

Tan bugünün ölçülerine en ilimlı yayınları yayımla-dığı için yok edildi, hem de CHP yönetiminin ör-gütlediği faşist güçlerin saldırılarıyla, yeraltı örgütle-riyle, kaba kuvvetle. Bugün de terör eylemleri yok mu? Yeraltı örgütleri yok mu? Düşünce özgürlüğü hâlâ böl-lüclülük ve suç sayılmıyor mu? 50 yılda nereden ne-reye geldik? Hâlâ bir yerlerde bocalıyoruz. Yine de-mokratik güçlerin karşısında yeraltı örgütleri, faşizm ve irtica var. Sertel'ler demokrasi savaşının ilk kur-banları oldular. Dostum Zekeriya Bey'i saygıyla anıyorum.

